

בן יוסף

שדך נצטר והוריד את כל הגברים, חברי הכנופיות. כשהגיע למשטרה, היו בו רק נשים, ואיש זקן אחד.

חזונו דרך ההרים לארורה. רצינו להתביא את הנשק. פתאום שמענו צעדים. בי תוך האורחה היו חלונות קמורים סגורים, בהם אפשר היה להסתתר מבלי להתגלות לאדם מן החוץ.

שני חברי הסתרתו, ואני קפצתי החוצה לראות מי זה, כי כבר הספקתי להתביא את נשקי. בחוץ ראיתי שוטר יהודי בשם מורחי, שהיה מבקר לעתים קרובות בפלוגה. שאלתי אותו: "המשטרה כבר הלכה?" והוא השיב בשאלה: "מה אתה עושה פה?" לא בטון משטרתי, אלא כשאל איש את חברו. הסברתי לו שמיד עם הישמע היריות החלטנו להחביא את העולים הבלתי-חוקיים (מעפילים) בשפתנו) שהיו בפלוגה. הוא יעץ לנו שלא לצאת מן החורבה, כי הסביבה מלאה חיילים בריטיים. אם נצא, ניאסר.

כעבור דקות מעטות שמענו שוב צעדים. היתה זאת קבוצה של ששה איש — שוטר בריטי, אותו מזרחי וארבעה שוטרים ערביים. הייתי בחלון האחרון. שמעתי את השוטרים נכנסים, ואת קולו של בן יוסף שנתגלה ויצא עמם. ואז שמעתי את קולו של מזרחי אומר: "פי קמאן?" ("יש עוד?"). הם נכנסו שוב, והוציאו את זוראבין. שוב אמר מזרחי: "פי קמאן?" שמעתי את זוראבין אומר לו בקול נמוך: "נבל שכמותך, לא מופקים לך שניים?"

שוטר ערבי נכנס פנימה ונעמד לפני ראיתי בקושי, והייתי בטוח שאינו רואה אותי בחשכה. אולם משום-מה גברה בי ההרגשה: "מה יש להתחבא, כששניים ב-חוץ?" יצאתי החוצה.

השוטר האנגלי ערך אותו רגע חיפוש ב-כיסו וזוראבין. שוטר ערבי ניגש אלי ורצה לערוך חיפוש גם בכיסי. תוך כדי כך נתן לי דחיפה גסה. רציתי להתנפל עליו, אך האנגלי התערב, דחף את הערבי הצדה ואמר: "אני אערוך את החיפוש בעצמי!"

השוטר לא ידע שאני מבין אנגלית. הוא מילמל אל עצמו, בקול נמוך, ללא הרף: "מה אני צריך את כל זה? באתי הנה

השאר, יצחק חנקין ושלמה יעקובסון, שני שומרים שנאשמו ברצח ערבים. היינו בטר חים שיערכו לנו משפט צבאי, וכי תוך כמה ימים ידונו אותנו למוות. היתה לנו הרגשה כי אחרי שנתלו לוחמים ערביים כה רבים, יעוטו האנגלים על ההודמנות לתלות כמה יהודים, כדי להוכיח שאין להם משואפנים.

זמן ניכר לפני הפעולה, עוד לפני שבכ-לל חשבנו בכיוון זה, כתבתי פעם ביומן הפלוגה סיפור קצר מפרי דמיוני, כפי שכולנו היינו נוהגים לעשות. בסיפור זה תיארת שלוש צעירים היוצאים לפעולה בלתי-מוצלחת, ניתפסים ונתלים. נאומיהם במשפט ותליתם עוררו את הישוב כולו למרד כללי, אנויות עם תגבורת יהודית הגיעו לארץ, החלה מלחמה בה נכבשה הארץ. באותו זמן פרץ מרד בהודו, והאנגלים עשו את החשבון שבמקום לאבד את הודו, מוטב לתת ליהודים עצמאות ול-הגיע איתם להסכם. זה היה הסיפור.

מצחק הוא שמתחת לסיפור זה כתב יוסף ביום, האחראי על הפלוגה במשמרת הירדן: "זה רק חלום! האם הכותב מוכן להגשימו?" אולם כל האנויות שנפוצו לאחר מכן, כאילו ביימנו את הפעולה כדי להיתפס, וכאילו השוטרים אמרו לנו לברוח ואנחנו סירבנו כי רצינו להתלות — אינן אלא בדויות. הכתבה שלנו היתה לפעולה ממש, וקיינו שאחרי הצלחתה נגייס אנשים נוספים, ונכריח את מקדוי אצ"ל לפעול.

★ ★ ★
"זאת תליה!"

עתה התחיל המישחק מסביב לי משפט. היה ברור לנו שזה יהיה משפט פוליטי. אם נכשלה הפעולה עצמה, לפחות נצליח במשפט להביא תועלת לרעיון הלאומי. בא אליו עורך-הדין אהרון חוטרישי. משום מה היה נדמה לנו שהוא איש משה-לנו, ושנשאל מטעם הארגון. וכך גם התנהג בביקורו הראשון. הוא אמר: "נשלחתי על-ידי החברים בחוץ, ולפני שאקבל עלי את ההגנה, אני רוצה לדעת מה יהיה הקו שלכם." ענינו לו: "משפט פוליטי!" הוא כעס מאד. "אתם יודעים מה זה?

מאת אברהם שיין

זהו סיפורו של אדם שהיה שותף לפרשה הגדולה, אשר הביאה לפני 20 שנה את היהודי הראשון לחדר-הגרום בעכו. אברהם שיין, שנידון למוות יחד עם בן-יוסף ושדונו הומתק, ישב שנים רבות בבית-הסוהר בעכו, שוחרר רק אחרי שהצליח בכוח-רצון בלתי-מצוי להעמיד פני חולה-שחפת ולהטעות את הרופאים. הוא נושא עתה שם עברי.

ולאסור יהודים? באתי להילחם בכלבים הערביים! היהודים רוצים אותו הדבר כמוני!"

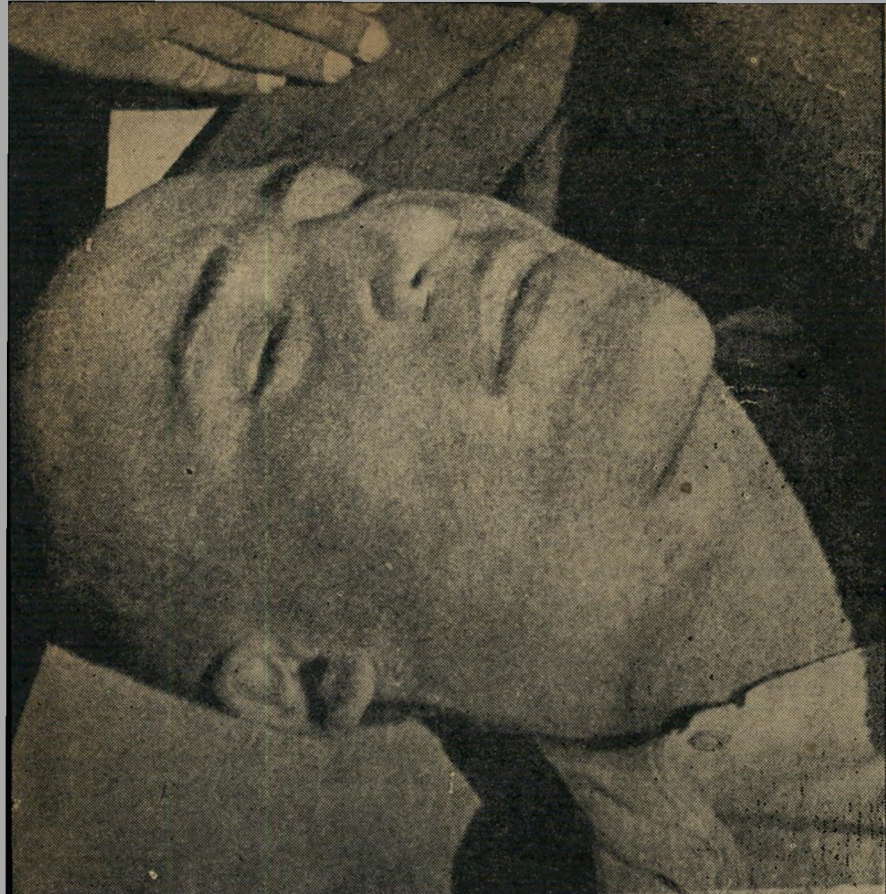
★ ★ ★
"אתה נראה בן 16..."

וכיולנו לאותו אוטובוס שירינו בו. הוא הסיע אותנו למשטרת ראש-פינה. ניסו לחקור אותנו באיומים, הרימו מקלות עלינו, אך לא היכו אותנו. משראו שהשיטה אינה מצליחה, העבירו אותנו למשטרת צפת.

המפקד הבריטי שם התיחס אלינו באדיבות רבה. הוא נתן לנו לאכול, הוציא אותנו מחדר-המעצר הכללי, שהיה מלא אנשי-כנופיות ערביים. נתן לנו חדר מיוחד ושלח לנו רב, כי היום היה האחרון לפסת. למחרת היום נשלחנו לבית הסוהר המרכזי בעכו.

בעכו נתקבלנו על-ידי קצין יהודי, שנקרא רובין אפנדי. הוא לחש לי: "אתה נראה בן 16. אתה בן 16!" אולם התעקשתי להישאר בן 19.

הכניסו אותנו לתא מס' 11, שהיה מלא אסירים ועצירים יהודיים. היו בו, בין

אחרי המוות

צולמה תמונה יחידה-בימינה זו של שלמה בן-יוסף, שנה קלה לפני שנקבר בראש-פינה. על צווארו ניכרים סימני חבלי התליה. תמונה היסטורית זו הועמדה לרשותו של העולם היה על-ידי מכון ז'בוטינסקי.

מים בהתזקת נשק ובהתקפה על האוטובוס, חשבנו שבזאת נסתים חוקף הבטחוננו. קמי תי לדבר. אולם באותו רגע הסיר השופט הראשי את מבטו ממני ושקע כאילו בשיחה עם שני השופטים האחרים — דומני שני סרנים, בעוד אב בית-הדין היה רב-סרן — ואדם שישב ליד חוטרישי (ושסברתי כי הוא נציג הארגון) התקרב אלי ולחש לי בתוקף: "שב! הפקודה היא לשתוק עד הסוף!" יושבתי.

כעבור ארבעה ימים הובאנו שוב לאולם. תחילה קראו את פסק-הדין נגד זוראבין, שנמצא בלתי-אחראי למעשיו ונשלח לבית-הסוהר תחת פיקוח רפואי. אחר-כך ציח על בן-יוסף ועלי, וגם על הקהל שנכח באולם, לקום על רגלינו.

באותו רגע היה ברור: יש נגדנו פסק-דין מוות. בשעה שאב בית-הדין קרא את פסק-הדין שדן אותנו בזה אחר זה: "תילקח מכאן לבית-הסוהר בעכו ושם תיתלה עד שתוציא את נשמתך, וירחם אלהים על נשמתך!" לחצתי באופן אינסטינקטיבי את ידו של בן-יוסף, שעמד לידי. הוא החזיר רגע לחיצה. אחר-כך סיפר לי שבאותו רגע גבר בו הרצון לזרוק על השופט את רימוני-היד שהיה מונח על שולחן המוצגים. רק לחיצת-ידי החזירה אותו למציאות. ממילא היו הרימונים מפורקים.

הריאקציה של בן-יוסף היתה מובנת, כי עד לאותו רגע היה משובצע מדברי חוטר-ישי וגיוזוף והמנהיגים כי הוא ישוחרר אוטומטית — או באמצע המשפט או לכל המאוחר בסופו. כשמע את פסק-דין המוות, הבין כי היתה זאת אשליה.

★ ★ ★
בן-יוסף חדש נודר

לשלמה בן-יוסף היה צעיר יפה, גבוה, חבר נאמן, פועל טוב, מתנדב מטבעו לכל עבודה שתכריח לא רצו בה. הוא שנא מלים מפוצצות, לא נאם מעולם ובז למלי-צות.

הוא נולד בשם שלום טבצניק בפולין, בן למשפחה עניה. בגיל צעיר מאד כבר עבד ופירנס את משפחתו. הוא, הצטרף ל"בית-החסד" כל גרוש כדי לעלות ארצה.

עליה בשביל בית-רי בתקופה הארוכה — פירושה היה עליה בלתי-חוקית, כי אסרו הכניסה (הסרטיפיקאטים) המעטות נמסרו לסוכנות, שחילקה אותן בין נאמניה. ל"בית-רי לא היו כמעט שום סיכויים, ואילו זאב ז'בוטינסקי פירסם אז את מאמרו הספורט הלאומי, בו דרש מכל צעיר יהודי ללמוד את מלאכת השיט כדי להגיע לארץ בסירות.

בן-יוסף עשה זאת. בסירת-דייגים מלאה עד אפס מקום — הרבה מעל לקיבולת (המשך בעמוד 16)

העברי) לבין המפלגה הרביזיוניסטית (שהח-רימה אז את הועד הלאומי). הוסכם ביניהם לנהל משפט בלתי-פוליטי, כדי להציל מה שניתן להציל.

ענינו שלא עשינו את הפעולה מטעם ה-הנהגה הרביזיוניסטית, ואנו נמשיך בקו שנראה לנו. הם הלכו.

בשבת הבאה שוב היה ביקור. היינו משובחים דרך גדר, במרחק של שני מטרים איש מרעהו, לאזוני שוטרים. כל השיחות היו בשפת רמזים. אמרו לנו מראש כי מה שיגיד חוטרישי יהיה מוסמך. הוא בא שוב עם גיוזוף ואמר שהגיע מיברק מזאב ז'בוטינסקי, שדרש מאתנו "לבל להרוס את אשר הוא מקים". רק במאוחר נתברר לנו שלא היה בזה שמץ של אמת.

נדמהנו. יכולנו להתנגד למנהיגים ה-רביזיוניסטיים המקומיים, אך לא לז'בו. פיליפ גיוזוף הבחין בתדהמתנו וניצל מיד את המכה. בעברית הקלושה שלו, בעלת ה-מיבט האנגלי, אמר: "למה לנו לריב, כשאתם אינכם יודעים אפילו מה הקו שלנו?"

גיוזוף הסביר את הקו: יש עדים שראו את בן-יוסף במקום אחר בשעת הפעולה. לגבי זוראבין ניסו להוכיח כי אינו אחראי למעשיו. קיימת רק סכנה לגבי, וגם כאן יש סיכויים להוציא אותי ללא עונש מות, בטענה שאני מתחת לגיל 18. כל זה בתנאי שלא נהלה משפט פוליטי.

שחקנו, ולמעשה אושר הקו הזה. נתקבל כאילו אני הדובר בשם כל השלושה, כי זוראבין היה ביישן, ואילו בן-יוסף לא ידע עברית על בוריה. אני כמובן לא יכולתי להתנגד להצעה, שהיתה כאילו מבטיחה הצלה לשני חברי, ומשאירה סכנה רק לגבי. אולם כשהורנו לחדר והזירהנו שלוש-תנו יחד בדבר, הרגשנו שעשינו טעות. אך היה כבר מאוחר: הבטחנו לחוטר-ישי שנסתוק במשפט ונגנה כמצחנתו, ויהי מה.

★ ★ ★
"עד שתוציא נשמתך..."

מאותו רגע הלך הכל במהירות. עד מאז אמרו לנו מפעם לפעם כי המשפט יתקיים בוצרת. ואילו למחרת השיחה עם עורכי-הדין נמסר לנו רשמית כי המשפט יתנהל תוך שבוע בחיפה.

המשפט היה צבאי, והתנהל באחד הבנינים בעיר התחתית. הוא נמשך רק שבוע וחצי. כשהודיע השופט כי שלושנו נמצאנו אש-למעשה נתקבלה ההחלטה שלא לנהל משפט פוליטי על-ידי מרכז המפלגה הרבי-זיוניסטית (הצה"ר) ברוב קולות, נגד דעתו של המיעוט, שכלל גם את ד"ר שמשון יוניצמן. לפי סברה אחת תמך גם ז'בוטינ-סקי תחילה בקו זה, מתוך תקווה להציל את חיי בן-יוסף וחבריו.